

08.04.2024

Asia/3

§ 12

Tilannekatsaus, Yritysten perustamista ja kasvua tukevat Helsingin kaupungin tarjoamat palvelut

HEL 2024-003877 T 14 00 02

Päätös

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto merkitsi tiedoksi tilannekatsauksen Helsingin kaupungin yritysten perustamista ja kasvua tukevien palveluiden järjestämisestä.

Käsittely

Asian aikana kuultavina olivat yksikön päällikkö Paula Miettinen sekä tiimipäälliköt Simo Kovalainen, Timo Helenius ja Kimmo Heinonen. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

elinkeinojohtaja
Marja-Leena Rinkineva

Lisätiedot

Paula Miettinen, Johtaja, Yrityspalvelut, puhelin: 09 310 75175
paula.miettinen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Yrityspalvelut-yksikkö ja toiminnan strategiaperusta

Helsingin kaupunkistrategian mukaan Helsinki pyrkii kasvattamaan taloudellista toimeliaisuutta ja tavoittelee elinkeinojen ja ammattien monipuolistumista. Helsinki vahvistaa ja kehittää asemaansa yhtenä Euroopan parhaana innovaatioympäristönä, startup-keskuksena ja uusien elinkeinojen kehtona. Helsingin tavoitteena on olla houkutteleva ympäristö testata uusia ratkaisuja kaupunkiympäristössä. Helsinki haluaa olla kaupunki, jolla on aktiivinen rooli maailmanlaajuisten merkityksellisten ja viheliäisten haasteiden ratkaisijana.

Helsingin kaupungin kaupunginkanslian elinkeino-osastolla toimii yrityspalvelut-yksikkö, jonka toimialaan kuuluvat yrittäjyyttä, yritysten kas-

vua ja asettautumista edistävät palvelut, asiakaslähtöinen palveluohjaus, innovaatiopalvelut sekä kasvua tukevat valmennuspalvelut.

Yksikkö on jakautunut kolmeen tiimiin. Yritysneuvontapalvelut-tiimi vastaa yrityksen perustamiseen liittyvästä neuvonnasta ja järjestää yrittäjyyttä tukevia koulutuksia ja tapahtumia. Kasvuyrityspalvelut-tiimi järjestää pitkäkestoista valmennusta varhaisen vaiheen startup-tiimeille ja -yrityksille sekä ylläpitää yrityshautomoiden toimintaa. Innovaatiopalvelut-tiimi kehittää kaupungin kehitys- ja kokeilualustatoimintaa ja organisoii yritysten ja kaupungin välistä innovaatioyhteistyötä.

Palvelut helpottavat yritysten perustamista Helsinkiin ja kehittävät yritysten edellytyksiä tavoitella nopeampaa kasvua. Toiminta keskittyy pääosin joko yrittäjyyttä vielä harkitseviin henkilöasiakkaisiin tai hyvin varhaisen vaiheen tiimeihin ja yrityksiin. Innovaatiopalvelut-tiimi palvelee vakiintuneita yrityksiä, mutta myös innovaatiotoimintaan osallistuvat yritykset ovat useimmiten pieniä ja kehittävät ensimmäisiä tuotteitaan. Asiakkaiden suuntaan yrityspalveluita markkinoidaan Business Helsinki-brändinimellä.

Seuraavaksi käydään läpi, miten kaupungin järjestämät yritysten perustamista ja kasvua tukevat palvelut toteuttavat kaupunkistrategiaa sekä millaisten ilmiöiden ja kehitysnäkymien ennakoita vaikuttavan palveluiden järjestämiseen tulevaisuudessa.

Yritysneuvontapalvelut

Business Helsingin yrityspalvelujen yritysneuvontatiimi tarjoaa neuvontapalveluja aloittaville yrittäjille ja perustettaville yrityksille. Yritysneuvontapalveluja toteutetaan osana Suomen uusyrityskeskukset ry:n verkostoa ja Suomen uusyrityskeskukset ry:n laatukäsikirjan ja auditoidun ISO 9001:2015 laatujärjestelmän mukaisesti.

Maksuttomassa ja luottamuksellisessa yritysneuvonnassa käydään läpi mm. perustettavan yrityksen yritysidea, liikeidean kehittäminen ja liiketoimintasuunnitelma sekä selvitetään asiakkaan tarve asiantuntijapalveluille. Yritysneuvojat ja paikallinen asiantuntijaverkosto auttavat yritysideoiden toimivuuden arvioinnissa ja liikeidean kehittämisessä. Asiakasyymmärryshaastatteluiden perusteella neuvonnan asiakkaat kokevat erityistä arvoa siitä, että voivat keskustella yritystoimintaan liittyvistä teemoista ja yritystoiminnan aloittamisesta asiaan perehtyneen yritysneuvojan kanssa. Neuvontapalvelu vahvistaa yrittäjän osaamista. Prosessi nopeuttaa uusien yritysten syntymistä.

Neutraali julkinen toimija pystyy tarjoamaan asiakkaille objektiivisia neuvoja ja näkökulmia yrityksen käynnistämiseen. Asiakasarvoa voi myös tuottaa, jos neuvoja tunnistaa prosessin aikana, ettei esitellyllä

mallilla ja resursseilla ole mahdollisuutta käynnistää kannattavaa liiketoimintaa. Yrittäjäksi aikova saa apua yrityksen perustamiseen ja yritystoiminnan suunnitteluun kokeneilta yritysneuvojilta sekä uusyrityskeskusten asiantuntijaverkostoon kuuluvilta, yksityisellä sektorilla toimivilta eri alojen yrityksiltä ja asiantuntijoilta. Yritysneuvonnassa tehdään tiivistä yhteistyötä muun muassa järjestöjen, rahoituspalveluiden, verottajan, patentti- ja rekisterihallituksen sekä koulutustoimijoiden kanssa.

Yritysneuvonnan asiakkaille pidettiin vuonna 2023 yhteensä 100 tilaisuutta (yrityksen perustamiseen liittyviä info- ja verkostoitumistilaisuuksia, liiketoimintasuunnitelmavalmennuksia sekä tuotteistus- ja markkinointityöpajoja ym.). Tilaisuuksiin osallistui 4145 henkilöä. Yritysneuvontaa tehtiin 6 HTV:n voimin vuoden 2023 aikana. Yritysneuvojia tiimissä oli 8 henkilöä, joista osa teki osa-aikaista työtä. Neuvontakertojen määrää ei saada raportoitua vuodelta järjestelmämuutosten vuoksi, mutta kokemuseräisesti arvioiden neuvonnan volyymi on pysynyt aiempien vuosien tasolla, n. 3.000 neuvontakertaa yhteensä. Kysyntää palvelulle on riittänyt vuoden aikana jatkuvasti. Asiakkaat saavat ajan asiakasneuvontaan 2 viikon sisällä ajan varauksesta.

Vuodelta 2023 ei saada aiempiin vuosiin verrattavaa vertailukelpoista dataa perustettujen yritysten määrästä CRM-järjestelmämuutoksen vuoksi. Vajaan datan perusteella perustettujen yritysten määräksi saadaan 721 uutta yritystä, joka kuitenkin ei ole vertailukelpoinen luku aiempien vuosien vastaavan luvun kanssa. Aiempina vuosina yritysneuvonnassa asioiden asiakkaiden perustamien yritysten määrä on ollut n. 1000 yritystä.

Perustettujen yritysten yhtiömuodot (pl. kevytyrittäjät) jakoutuivat liki tasan yksityisen elinkeinonharjoittajan (50%) ja osakeyhtiön (49%) välillä. Perustettujen yritysten toimialatietoa ei käytettävissä datan tietoon tarvittavan ulkoisen datalähteen integraation puuteen vuoksi. Neuvonnassa käy lähes yhtä paljon miehiä ja naisia. Pieni osa ei halua kertoa sukupuoltaan tai vastaa sukupuolekseen muun. 63% asiakkaista ilmoitti haluavansa palvelua suomenkielillä ja 30% englanniksi. Muita kieliä olivat venäjä (4%), arabia (2%), ruotsi (1%), espanja(0,5%) ja viro (0,5%). Iältään neuvonnan asiakkaat ovat pääosin 20-49 vuotiaita (85%), ja 9% oli 50-59 vuotiaita.

Yritysneuvonnan asiakkaista 51% kertoo olevansa perustamassa itsensä täysipäiväisesti työllistävää liiketoimintaa, 31% vastaavasti on perustamassa kasvavaa ja työllistävää liiketoimintaa. Osa-aikaista yrittäjyyttä on perustamassa 18% neuvonnan asiakkaista. Asiakkaiden koulutustaustat vaihtelevat korkeasti koulutetuista ammattitutkinnon suorittaneisiin.

Loppuvuoden 2023 kerätyn palautteen perusteella asiakastyytyväisyys on edelleen pysynyt erittäin hyvällä tasolla: asteikolla 1-5 palautteiden keskiarvo oli 4,7.

Palvelut auttavat asiakasta pääsemään nopeammin markkinoille. Asiakas voi keskittyä oman ydinliiketoimintansa kehittämiseen, kun yrityksen perustamiseen liittyviin teknisiin ja juridisiin muutoseikkoihin saa ammattimaista tukea. Kokenut yritysneuvoja auttaa myös asiakkaan liiketoimintasuunnitelman validoinnissa, mikä tukee yrityksen elinkelpoisuutta. Asiakkaat kokevat, että liiketoimintalaskelmien ja -suunnitelmien tekeminen on erityisen haastavaa ilman yritysneuvojan tukea. Asiakkaat myös kuvaavat yrityksen käynnistämisen vaiheistamisen olevan haastavaa ilman neuvoja – mistä lähteä liikkeelle yrityksen perustamisessa ja miten priorisoida tekemiset, miten liiketoiminnan käynnistäminen vaiheistetaan.

Palvelut tukevat uutta ja uudistuvaa yrittäjyyttä Helsingissä, mikä edistää työvoiman kysyntää ja hyvinvointia. Yritykset tuottavat kaupunkiin monipuolistuvia palveluita, jotka parantavat kaupungin elinvoimaisuutta ja houkuttelevuutta.

Kasvuyrityspalvelut

Vuonna 2023 kasvuyrityspalvelut-tiimin toiminnot organisoitiin kolmena palvelukokonaisuutena: Health Incubator Helsinki (HIH), Business Helsinki Accelerator ja Helsinki Education Hub (HEH). Helsinki Education Hub toimi Helsingin kaupungin innovaatorahaston tuella vuosina 2020–2023. Vuoden 2024 alusta lähtien toiminta on jatkunut Helsingin yliopiston organisoimana ja innovaatorahaston rahoittamana. Business Helsinki Acceleratorin toimintaa tuettiin innovaatorahastosta syksystä 2020 vuoden 2021 loppuun saakka, mutta nykyään se toimii elinkeinosaston budjettirahoituksella, kuten myös Health Incubator Helsinki.

Kasvuyrityspalvelut-tiimi paikkaa markkinoilla havaittua palveluvajetta aikaisen vaiheen startup-tiimien valmennuksesta. Viime vuosikymmenen loppupuolella merkittävät pk-seudulla alkuvaiheen startupeja valmentavat toimijat, kuten TEM:n käynnistämät VIGO-kiihdyttämöt, Startup Sauna, Microsoft Flux, Polku-projekti, xEdu-kiihdyttämö ja kaupungin aikaisemmin ylläpitämä NewCo Accelerator olivat lopettaneet toimintansa. Myös terveysteknologia-alan Vertical Accelerator muutti toimintamalliaan ja lopetti kiihdyttämötoiminnan.

Valmennuspalveluiden tavoitteena on tuottaa liiketoimintavalmiita ja rahoituskelpoisia startup-yrityksiä, joilla on edellytyksiä kehittyä työpaikkoja luoviksi kasvuyrityksiksi. Asiakkaat ovat kehityksensä alkuvaiheessa, ns. kuolemanlaaksovaiheessa olevia, tyyppillisesti kahden – viiden henkilön perustamia, kansainvälistä liiketoimintaa tavoittelevia nol-

lasta neljään vuotta vanhoja startup -yrityksiä ja -tiimejä. Tässä vaiheessa liikevaihtoa ei vielä ole, tai sitä on hyvin vähän, joten asiakkaiden haasteita ovat erityisesti toiminnan rahoitus, henkilöresurssit ja tuotekehitys mutta myös potentiaalisten markkinoiden tuntemus, verkostot sekä liiketoimintakokemus tai -osaaminen.

Valmennuspalvelut muodostuvat kahdesta kivijalasta; asiakaskohtaisesti räätälöidystä valmennuksesta, josta vastaa asiakkaalle nimetty johtava yritysneuvoja, sekä asiakasohjauksesta koti- ja ulkomaiseen verkostoon, joka muodostuu mm. rahoittajista, mentoreista, tapahtumajärjestäjistä, toimiala- ja teknologiaklustereista sekä muista startupeille tarpeellisista verkostoista. Tavoitteena on varmistaa asiakkaan toiminnan jatkuvuus nopeuttamalla kehitystä neuvonnalla, oikeilla kontakteilla ja pääsyllä tarvittavan tiedon lähteille.

Uusista asiakkaista reilut kaksi kolmannesta on rekisteröityjä osakeyhtiöitä. Keskimäärin puolet on kansainvälisiä tiimejä, joiden perustajista osa tai kaikki ovat Suomessa asuvia ei-syntyperäisiä suomalaisia. Kolmasosassa tiimeistä on perustajina mukana naisia, poikkeuksena Helsinki Education Hubin hautomoasiakkaat, joilla vastaava osuus on puolet. Helsingin kaikissa startupeissa vastaava naisten osuus on 23 prosenttia Tukholman ja Kööpenhaminan jäädessä alle 15 prosenttiin.

Kaupungin toteuttamien valmennuspalveluiden markkinaosuus on valtakunnallisesti merkittävä. Business Finlandin tilastojen mukaan Suomessa vuosittain syntyvien startupien määrä on pudonnut huippuvuoden 2016 noin 600:sta arviolta reiluun 200 uuteen startupiin vuodessa. Vuosien 2021–2023 aikana Kasvuyrityspalvelut-tiimin toteuttamiin pitkäkestoisiin liiketoiminnan kehitysvallennuksiin on osallistunut 374 alkuvaiheen startup-yritystä tai -tiimiä. Vuosien 2021–2023 aikana asiakkaat ovat keränneet ulkopuolista rahoitusta 47,5 miljoonaa euroa.

Business Helsinki Accelerator

Business Helsinki Accelerator tarjoaa toimialariippumatonta valmennusta startup-yrityksille ja -tiimeille sekä toimii jatkopolkuna Helsinki Education Hubin -hautomo-ohjelman suorittaneille startupeille. Lisäksi B.H. Accelerator palvelee niitä terveysteknologia-alan startupeja, jotka hakeutuvat asiakkaaksi Health Incubator Helsingin maaliskuu – huhtikuun hakuajan ulkopuolella.

Vuonna 2023 toiminta toteutettiin pääasiassa kolmen valmentajan voimin. Vuoden aikana toimintaan osallistui 137 tiimiä tai yritystä tavoitteen ollessa 100. Asiakasyritykset keräsivät rahoitusta 11,1 milj. euroa tavoitteen ollessa 5 milj. euroa. Toiminta kehittyi myönteisesti vuoteen 2022 verrattuna, jonka aikana asiakkaat keräsivät rahoitusta 6 milj. euroa.

Business Helsinki Acceleratorin palveluun ei ole erillisiä hakuaikoja vaan palveluun voi hakeutua ympärivuotisesti. Potentiaaliset asiakkaat tavoitetaan omissa ja muiden tahojen järjestämissä startup - tapahtumissa sekä sosiaalisen median, Yrityspalveluiden startup-uutiskirjeen ja hel.fi-sivuston kautta. Sivuston kautta voi myös varata ensimmäisen tapaamisen valmentajan kanssa. Kaikki yhteyttä ottaneet haastatellaan ja palvelun piiriin otetaan asiakkaat, joilla on vähintään kahden hengen tiimi sekä tavoitteena ulkomaan markkinat tuotteella jolla voidaan ennakoida olevan myös kansainvälisiä markkinoita. Pelkästään kotimaan markkinoille tähtäävät asiakkaat ohjataan Yritysneuvontatiimin palveluun. Startup-asiakkaita valmennetaan tyypillisesti muutamasta kuukaudesta noin vuoteen jonka jälkeen asiakasta kutsutaan erilaisiin info- ja koulutustapahtumiin ja ohjataan hyödyntämään koti- ja ulkomaisen verkostomme tarjoamia mahdollisuuksia.

Health Incubator Helsinki

Health Incubator Helsinki on tutkimuslähtöisille terveysteknologia-alan alkuvaiheen startup-yrityksille tarkoitettu kolmevuotinen yritysautomo. Osallistujat valitaan hakumenettelyllä. Haku järjestetään kerran vuodessa maaliskuusta – huhtikuussa. Hakemuksia on saatu keskimäärin noin 40 kappaletta joista on valittu n. 10 automo-ohjelmaan. Hautomon asiakkaille on järjestetty toimitilat Meilahden kampukselta yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa.

Toimintaa on toteutettu keskimäärin kolmen henkilön voimin. Vuonna 2023 toimintaan osallistui 45 asiakasta, jotka keräsivät rahoitusta 11,5 milj. euroa ylittäen tavoitteen 10 milj. euroa. Toiminnan tulokset olivat vastaavalla tasolla kuin vuonna 2022; 30 osallistujaa ja 10,9 milj. euroa kerättyä rahoitusta.

Helsinki Education Hub

Koulutusteknologia-alan startup-yritysten kasvua ja alan ekosysteemin kehitystä palvellut Helsinki Education Hub (HEH) toimi aikavälillä 10/2020–12/2023 Helsingin kaupungin innovaatorahaston tuella. HEH toteutettiin kolmen päätoimisen henkilön voimin.

Kesällä 2023 teetetyn vaikuttavuusraportin mukaan toiminta onnistui vastaamaan toimialan haasteeseen vahvistamalla liiketoimintaosaamista alan nuorissa kasvuyrityksissä. Hautomon asiakkaista 53 % perusti yrityksen hautomon toiminnan aikana ja 43 % yrityksistä sai Business Finlandin rahoitusta vuosina 2019–2023. Lisäksi runsas ekosysteemi- ja verkostotyö kasvatti kansainvälistä mielenkiintoa Helsinkiä kohtaan ja vahvisti Suomen mainetta koulutusalan osaajana.

HEH:n toiminta jatkuu Helsingin kaupungin innovaatorahaston tuella ja Helsingin yliopiston kasvatustieteelliseen tiedekunnan vastuulla vuosina 2024–2026. Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala sekä elinkeino-osasto osallistuvat hankkeeseen. Kasvuyrityspalvelut -tiimi vastaa hankkeessa hautomo-ohjelman toteutuksesta sekä yhteistoiminnasta vakiintuneiden koulutusteknologia-alan yritysten kanssa. HEH:n fyysinen toiminta siirtyy Helsingin yliopiston keskustakampukselle vahvistaen yliopiston keskustakampuksen innovaatiopotentiaalia.

Ulkomaisten startup-yritysten houkuttelu

Laskeutuvien Yritysten Palvelut Pääkaupunkiseudulle (LYPPE) -hanke tarjoaa ulkomaisille tehokkaan tien globaaliin kasvuun pääkaupunkiseudulla. Hanke toteutetaan yhteistyössä Espoon ja Vantaan kanssa 1.1.2023 - 31.12.2025 työllistäen kolme asiantuntijaa Helsingissä ja kaksi henkilöä Vantaalla ja Espoossa.

Helsingin kaupungin Elinkeino-osastolla hanke toteutetaan Maahanmuuttoyksikön ja Yrityspalvelut yksikön yhteisprojektina. Osaston hankenkilöstö toimii osana Kasvuyrityspalvelut-tiimiä. Hanke on ylittänyt vuoden 2023 tavoitteensa sekä Helsinkiin perustettujen uusien yritysten että niissä luotujen työpaikkojen osalta.

Innovaatiopalvelut

Innovaatiopalvelut-tiimi kehittää ja tarjoaa palveluita, joiden avulla yritykset ja TKI-toimijat voivat testata ja kehittää uusia ratkaisuja todellisessa kaupunkiympäristössä. Toiminnalla toteutetaan kaupunkistrategian ja elinkeinopolitiikan painopisteiden mukaisia tavoitteita, joiden mukaan Helsingin tulee olla houkutteleva paikka testata uusia ratkaisuja kaupunkiympäristössä sekä olla kaupunki, jolla on aktiivinen rooli maailmanlaajusten haasteiden ratkaisijana.

Helsingin roolia kehitys- ja kokeilualustana uusille ratkaisuille on edistetty jo noin kymmenen vuotta. Tällä hetkellä sisällöllisiä painopistealueita ovat terveys ja hyvinvointi, oppimisteknologiat (EdTech), rakennettu ympäristö, kiertotalous ja älyliikenne. Läpileikkaavana teemana ovat uudet teknologiat, joita voidaan hyödyntää kaikkien sisältöalueiden ratkaisuihin. Näitä ovat mm. tekoäly, laajennettu todellisuus (XR, AR, VR), esineiden internet (IoT) sekä 3D-tietomallit ja digitaaliset kaksoiset.

Innovaatiopalveluiden asiakkaita ja innovaatiokumppaneita ovat pääasiassa melko nuoret startup-yritykset mutta myös pk-yritykset ja suuret yritykset. Yrityskumppaneista valtaosa on Helsingistä ja pääkaupunkiseudulta. Kehitys- ja kokeilualustatoimintaan (toiminnasta käytetään myös termiä testbed-toiminta) osallistuu yritysasiakkaita jonkin

verran myös muualta Suomesta. Kansainvälisten yritysten osuus on nousussa ja niitä on palveltu erityisesti älyliikenteen ja oppimisteknologioiden sisältöalueilla.

Innovaatiopalvelua (testbed-palvelua) tarjotaan ensisijaisesti yrityksille, joilla on jo riittävän kehittynyt tuote- tai palveluversio (ns. Minimum Viable Product), jolla voidaan vastata potentiaalisten käyttäjien tärkeimpiin tarpeisiin. Innovaatiopalvelua ei tarjota yrityksille, joiden pääasiallisena tavoitteena on myydä olemassa oleva tuote Helsingin kaupungille.

Kehitys-, kokeilu- ja pilotointimahdollisuuksia tarjotaan yrityksille kahdella eri tavalla. Kaupunkilähtöinen tapa on kutsua yrityksiä ratkaisuun haasteita perustuen kaupungin määrittämiin tarpeisiin. Tarpeet voivat tulla kaupungin toimialojen työntekijöiltä, asiantuntijoilta tai loppuasiakkailta. Tässä toimintamallissa järjestetään tyypillisesti innovaatiohaaste tai -kilpailu, johon yritykset voivat osallistua. Parhaat ehdotukset esittäneet yritykset pääsevät kehittämään ja testaamaan ratkaisuaan kaupungin tarjoamassa kokeiluympäristössä (testbed), joka voi olla esim. koulu, terveysasema, katu, rakennus tai kaupunginosa.

Toisessa toimintamallissa yritykset ovat suoraan yhteydessä innovaatiopalveluiden asiantuntijoihin ja tiedustelevat mahdollisuutta testata tuotettaan kaupungin kanssa. Tässä toimintamallissa testausmahdollisuudet selvitetään yhteistyössä Business Helsingin ja kaupungin muiden, erityisesti toimialojen, asiantuntijoiden kesken. Kummassakin toimintamallissa yritysten ratkaisujen tulee täyttää peruskriteerit, joita ovat uutuusarvo (innovatiivisuus), liiketoimintapotentiaali ja skaalautuvuus sekä kaupungin aito kiinnostus ratkaisua kohtaan.

Varsinaista kokeiluun tai pilottiin etenevää innovaatiopalvelua kyetään tällä hetkellä tarjoamaan Business Helsingin kautta noin 50 yritykselle vuodessa. Kokeiluja tai laajempia pilotteja voidaan toteuttaa vuosittain 30-40. Vuonna 2023 yhteistyöyrityksistä noin kolmannes keskittyi kiertotalouteen, vajaa kolmannes oppimisteknologioihin (EdTech) sekä loput melko tasaisesti älyliikenteen, rakennetun ympäristön, terveyden ja eri teknologia-alojen yritysten kesken.

Kokeilujen ja pilottien tuloksia ja vaikutuksia seurataan kyselyillä. Niillä selvitetään Business Helsingin ja yritysten innovaatioyhteistyöstä tulevia hyötyjä erityisesti yrityksille. Yritysten antama arvosana saadulle tuotekehityshyödyllä oli vuonna 2023 4,1 (asteikolla 1–5). Liiketoimintaan kohdistuvan hyödyn arvioitiin olevan noin 3,5. Innovaatiopalveluiden toiminnan tavoitteena on edistää erityisesti uusien ratkaisujen tuotekehitystä, jolloin liiketoiminnallinen hyöty on välillisempi ja toteutuu viiveellä. Asiakasyritykset ovat pääsääntöisesti erittäin tyytyväisiä sii-

hen, että ne pääsevät kehittämään ratkaisuaan aitoihin käyttöympäristöihin oikeiden loppukäyttäjien kanssa. Lisäksi yritykset saavat toteutusta innovaatioyhteistyöstä itselleen hyödyllisen referenssin. Toimintaan kohdistuvat kehitystoiveet liittyvät esim. siihen, että kokeiluille ja piloteille tulisi varata pidempi toteutusaika tai kaupungilta toivotaan vahvempaa tukea kokeilujen jälkeisiin jatkotoimiin. Yritykset huomaavat myös varsin usein, että niiden olisi itse tullut varata yhteiseen tuotekehitysprosessiin enemmän resursseja. Kokeiluissa, joissa datan kerääminen ja käsittely korostuu, törmätään usein tietosuojaan liittyviin hidadeisiin tai esteisiin.

Kaupunki ja kaupunkilaiset hyötyvät innovaatioyhteistyöstä yritysten ja TKI-toimijoiden kanssa monella tavalla. Kokeiluissa ja piloteissa on mukana kaupungin asiantuntijoita ja työntekijöitä sekä usein myös loppukäyttäjien edustajia, jolloin heidän osallisuutensa ja osaamisensa vahvistuvat. Yritysten ja kaupungin välisen innovaatioyhteistyön seurauksena myös kaupungin markkina- ja teknologiatietämys kasvaa. Tätä voidaan hyödyntää esimerkiksi tulevien kilpailutusten valmistelussa.

Innovaatiopalveluilla ei pääsääntöisesti tähdätä siihen, että kaupunki hankkisi yritysten kanssa yhdessä kehitetyn ratkaisun. Yksi kehityskohde voisi jatkossa olla kuitenkin se, että Helsinki toteuttaisi nykyistä enemmän ns. innovatiivisia hankintoja, joissa kehittäminen ja kokeilu olisi osa hankintaprosessia. Tämä tarkoittaisi sitä, että kaupunki hankkisi nykyistä enemmän palveluja ja tuotteita innovatiivisia menetelmiä hyödyntäen erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa markkinoilta ei löydy valmiina riittävän hyvää ratkaisua tunnistettuun tarpeeseen.

Business Helsingin innovaatiopalveluiden toiminnan onnistumisen kannalta on keskeistä tiivis yhteistyö kaupungin toimialojen sekä kaupunkikonserniin kuuluvien yhtiöiden ja liikelaitosten kanssa. Business Helsingillä ja toimialoilla on yhteisiä henkilöresursseja, ns. innovaatio-agentteja, jotka edistävät innovaatioyhteistyötä toimialojen ja yritysten välillä sekä tunnistavat toimialojen ydintoiminnoista nousevia uusien ratkaisujen kehitystarpeita. Tärkeänä yhteistyökumppanina toimii myös Forum Virium Helsinki, jonka kanssa tehdään mm. hankeyhteistyötä. Toimialojen välillä on eroja koskien niiden valmiutta ja sitoutumista innovaatioyhteistyöhön. Pääsääntöisesti yhteistyövalmius on kehittynyt hyvään suuntaan.

Innovaatiopalveluiden toiminta perustuu suurelta osin hankerahoitukseen. Innovaatiopalvelut-tiimin henkilöstöstä kolme neljästä työskentelee määräaikaisena hankerahoituksen turvin. Vielä merkittävästi suurempi osuus toiminnan rahoituksesta katetaan kaupungin ulkopuolisella hankerahoituksella tai kaupungin omalla innovaatorahoituksella (inno-

vaatiorahasto, kaupunginhallituksen erillisrahoitus). Tiimissä työskentelee tällä hetkellä 16 henkilöä.

Innovaatiopalvelut-tiimi toteuttaa tällä hetkellä seitsemää hanketta. Merkittäviä hankkeita ovat esimerkiksi Helsingin kiertotalouden klusteriohjelma ja Finnish AI Region (FAIR). Helsingin kiertotalouden klusteriohjelman tavoitteena on edistää kiertotalouden mukaista liiketoimintaa ja uusia innovaatioita erityisesti rakentamisen kiertotaloudessa. Toiminnan piirissä on jo yli 150 yritystä tai muuta tahoa. FAIR-hankkeessa vahvistetaan pk-yritysten kykyä hyödyntää tekoälyä ja muita murros-tekniologioita liiketoiminnassaan. Business Helsinki johtaa hanketta, johon osallistuu 11 toimijaa pääkaupunkiseudulta. Hanke on osa European Digital Innovation Hub (EDIH) -verkostoa.

Yritysten, TKI-toimijoiden ja kaupungin välinen innovaatioyhteistyö on keskeinen osa Helsingin tavoitetta olla kansainvälisesti tunnettu paikka, jossa koko kaupunki voi toimia kehitysympäristönä ja jossa ratkaistaan globaaleja haasteita. Helsingin testbed-toiminta on jo ollut mallina useille kaupungeille kansallisesti ja kansainvälisesti. Lisätietoa toiminnasta löytyy Testbed Helsinki -sivustolta, <https://testbed.hel.fi>.

Toimintaympäristössä vaikuttavia ilmiöitä

Business Finlandin Tempo-rahoitus on usein alkuvaiheen startup-yritykselle ensimmäinen mahdollinen ulkoinen rahoitusvaihtoehto. Rahoitushaku on ollut poikkeuksellisesti suljettuna 8.10.2023 – 27.3.2024. Käsittelykatkoksen ennakoidaan aiheuttavan merkittäviäkin viiveitä uusien hakemusten käsittelylle vuoden 2024 aikana. Uusien linjausten mukaan Business Finlandin rahoituksesta aikaisempaa suuremman osuuden tulee ohjautua tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan ja mm. mid-cap -yritysten tutkimuksen lisäämiseen. Tempo-rahoituksen uutena kriteerinä painotetaan mm. projektin jälkeistä tutkimus- ja kehityssuunnitelmaa. Uudet kriteerit ovat Kasvuyrityspalveluiden palvelemille varhaisen vaiheen startupeille aikaisempaa haastavampia.

Vuoden 2023 jälkimmäisellä puoliskolla sijoitusympäristö muuttui startup-yrityksille haastavaksi sekä Suomessa että globaalisti. Euromääräisten sijoitusten sekä startupien valuaatioiden raportoidaan laskeeneen jopa alle puoleen edellisen vuoden luvuista markkinasta riippuen. Vuonna 2023 asiakkaidemme saamista rahoituspäätöksistä 68 % saatiin tammi - kesäkuussa ja 32 % vuoden jälkimmäisen puoliskon aikana.

Kehittyvät teknologiat (esim. tekoäly, lohkoketjuteknologia ja lisätty todellisuus) mahdollistavat uusien innovaatioiden ja liiketoimintamallien kehittämisen ja ne uudistavat ja monipuolistavat elinkeinorakennetta. Toimintaympäristön analysointi perinteiseen toimialaluokitukseen (TOL

2008) perustuen ei enää riitä ja asiakkaiden luokittelu esim. perinteiseen tapaan toimialoittain on haastavaa, jopa mahdotonta. Tällä hetkellä trendinä nähdään esimerkiksi sijoittajien kiinnostus deep tech- ja impact-yrityksiä kohtaan, mutta se mitä he näillä termeille tarkoittavat ja millaisiin yrityksiin sijoittavat, on hyvin sijoittajakohtaista.

Vastuullisuusnäkökulman merkitys kasvaa jatkuvasti. Yritysten on huomioitava kestävä kehityksen tavoitteet ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta kestävydestä.

Konkurssien määrä on aiempaan nähden edelleen korkealla tasolla (erityisesti rakennus- ja ravintola-alat). Taloudellinen ja maailmanlaajuinen geopoliittinen toimintaympäristö ovat edelleen epävakaita. Nato-jäsenyys ja kaksikäyttöteknologioiden kehitys luovat uusia mahdollisuuksia myös helsinkiläisille yrityksille.

Yrittäjyys on jatkuvasti kehittyvä ja muuttuva ilmiö. Yrittäjyyteen liittyy työelämän muutos ja niin kutsuttujen epätyypillisten työsuhteiden määrän kasvu, jossa työtä tehdään yrittäjämäisesti yhdelle tai useammalle toimeksiantajalle pitkäaikaisina tai jatkuvina sopimuksina. Myös näissä tapauksissa yritysneuvonnasta haetaan tukea ja apua toimintamallin käynnistämiseen liittyen.

Palveluiden kehittäminen

Vuonna 2023 yritysneuvontapalvelut-tiimissä lähdettiin kehittämään toiminnan asiakaslähtöisyyttä ja tiedolla johtamisen kyvykkyksiä. Kehittämisen tavoitteena on toteuttaa toimintatapamuutosta asiakaslähtöisyyden, tavoitteellisuuden, tehokkuuden ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Palvelujen jatkuva kehittäminen ja teknologian uusi hyödyntäminen ovat tärkeitä palvelujen ajantasaisuuden ja markkinatarpeen tyydyttämisen vuoksi. Myös yrittäjyys ja yritysmarkkinat kehittyvät muun yhteiskunnallisen kehittymisen mukana kiihtyvällä tahdilla; palveluja on kehitettävä vastaamaan kehittyviä ja erilaistuvia tarpeita (mm. osaaikaista yrittäjyyttä suunnittelevat, itsensä työllistävät, kasvavaa liiketoimintaa suunnittelevat, maahanmuuttajat jne.). Erilaisten asiakastarpeiden huomiointi palvelukehityksessä mahdollistaa resurssien kohdentamisen tehokkaammin ja vaikuttavammin.

Vuonna 2023 elinkeino-osastolla otettiin käyttöön uusia asiakkuuksien hallintajärjestelmä (Microsoft Dynamics 365), joka mahdollistaa asiakkuuksien kokonaisvaltaisemman johtamisen ja palveluprosessien kehittämisen sekä systemaattisen datan keräämisen palveluprosesseista. Yrityspalvelut ovat toimineet järjestelmämuutoksessa pilottiyksikkönä. Sisäisen ja palveluprosesseista syntyvän datan lisäksi syntyvää data-varantoa on tavoitteena rikastaa ja täydennetään myös ulkoisilla data-

08.04.2024

Asia/3

lähteillä toiminnan vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseksi (mm. PRH:n data ja muut julkiset yritystiedot).

Asiakaslähtöisyyden kehittämisen tavoitteena on tunnistaa erilaisia palvelutarpeita sekä pystyä toteuttamaan palveluja kohderyhmälähtöisemmin, tehokkaammin ja uutta teknologiaa hyödyntäen. Tällä hetkellä palvelujen digitaalisuuden aste on vielä kohtuullisen alhainen; kehityskohteita ja uusia mahdollisuuksia on tunnistettu useita. Digitalisaation mahdollisuuksia tutkitaan ja kehitetään yhteisesti strategiaosaston kanssa kaupunkiyhteisen kehityssuunnan ja tekemisen varmistamiseksi.

Startup-yrittäjyys on jakautunut epätasaisesti sukupuolien suhteen. 23 prosentissa startup-yritysten perustajatiimeistä on mukana vähintään yksi nainen. Tukholman ja Kööpenhaminan jäädessä alle 15 prosenttiin. Teemme jatkuvasti toimenpiteitä naisten osuuden kasvattamiseksi kasvu- ja startupyrityksissä. Kasvuyrityspalveluiden asiakkaiden tiimeissä kolmasosassa on perustajina mukana myös naisia, poikkeuksena Helsinki Education Hubin hautomon asiakkaat joilla vastaava osuus on puolet. Tunnistamme parhaita käytäntöjä ympäri maailmaan ja sovellamme niitä omiin toimenpiteisiimme asian edistämiseksi.

Aktiivinen innovaatiotoiminta on merkittävä osatekijä kaupungin veto- ja pitovoiman (osaajat ja yritykset) kannalta. Yritysten kanssa tehtävän innovaatioyhteistyön jatkuvuuden varmistaminen ja kriittisen osaamisen kehittäminen ja ylläpito edellyttää budjettirahoituksen osuuden kasvatamista suhteessa ulkoiseen hankerahoitukseen.

Toimivalta

Hallintosäännön 8 luvun 2 §:n mukaan kaupunginhallituksen elinkeinojaosto päättää elinkeinopolitiikkaa ja kilpailukykyä koskevista periaatteista sekä seuraa niiden toteutumista.

Elinkeinojaoston kokouksessa asiaa esittelevät yksikön päällikkö Paula Miettinen sekä tiimipäälliköt Simo Kovalainen, Timo Helenius ja Kimmo Heinonen.

Esittelijä

elinkeinojohtaja
Marja-Leena Rinkineva

Lisätiedot

Paula Miettinen, Johtaja, Yrityspalvelut, puhelin: 09 310 75175
paula.miettinen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano